

INTERNACIONALIZACIJA FAKULTETA TEHNIČKIH NAUKA KROZ
PROGRAME MOBILNOSTI STUDENATA I OSOBLJAOlivera Đuričić¹, Olivera Stojšin-Šulc², Dragana Dvizac³, Nemanja Dukić⁴,
Vladimir Todorović⁵, Darko Stefanović⁶^{1,2,3,4,5,6}Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad, Srbija¹olivera.krkljes@uns.ac.rs, ²olivera.sulc@uns.ac.rs, ³dragana.dvizac@uns.ac.rs, ⁴ndukic77@gmail.com,
⁵todorovic.ftn@gmail.com, ⁶darkoste@gmail.com

Kratak sadržaj: Jedan od značajnih ciljeva razvoja visokog obrazovanja u Srbiji je praćenje trendova i usaglašavanje sa tokovima u razvijenom svetu. Stoga, Univerzitet u Novom Sadu usvojio je strategiju internacionalizacije u julu 2016. godine i definisao kao strateški prioritet širu razmenu profesora, asistenata, istraživača, studenata i nenastavnog osoblja, u okviru Erasmus plus programa i drugih programa mobilnosti čiji je nosilac Evropska unija. Iz potrebe za internacionalizacijom, u Evropi su ustanovljeni programi finansiranja mobilnosti, pri čemu je najzastupljeniji program razmene Erasmus plus. Univerzitet u Novom Sadu, svoje učešće u Erasmus plus programu započeo je u okviru ključne akcije 107, odnosno u statusu partnerske zemlje, što podrazumeva da razmena može da se odvija isključivo sa zemljama koje imaju status programske članice. Kada se govori o Fakultetu tehničkih nauka, zaključuje se da je Erasmus plus program u velikoj meri doprineo njegovoj internacionalizaciji i povećao broj mobilnosti kako odlazećih, tako i dolazećih studenata, profesora i administrativnog osoblja sa velikim brojem institucija iz Evrope. Od školske 2018/2019. godine Srbija je postala programska zemlja, čime je stečeno pravo za samostalno podnošenje projektne prijave u okviru Erasmus plus programa ključne akcije 1, a sredstva za odlaznu mobilnost dobija direktno Univerzitet u Novom Sadu. Takođe, otvorene su mogućnosti za saradnju sa drugim institucijama van Evrope, što se veruje da će dalje doprineti procesu internacionalizacije i širenju partnerske mreže.

Ključne reči: Erasmus plus, mobilnost, internacionalizacija, promena statusa

INTERNATIONALIZATION OF THE FACULTY OF TECHNICAL SCIENCES
THROUGH THE MOBILITY PROGRAMS FOR STUDENTS AND STAFF

Abstract: One of the most important goals of the higher education in Serbia is monitoring trends and adjusting to the flows of the developed world. Therefore, the University of Novi Sad has adopted the strategy of internationalization in July 2016 which defines the wider exchange of professors, assistants, researchers, students and non-academic staff within the Erasmus plus program and other mobility programs led by the European Union as a strategic priority. From the need for internationalization, mobility financing programs have been established in Europe, out of which Erasmus plus exchange program has been the most widely used one. The University of Novi Sad started its participation in the Erasmus plus program within the key action 107, i.e. in the partner country status, meaning that the exchange could take place exclusively with countries that have the status of a program member. When it comes to the Faculty of Technical Sciences as a unit of the University of Novi Sad, it is rather straightforward to say that Erasmus plus program contributed greatly to its internationalization and thus, increased the mobility of both outgoing and incoming students, professors and administrative staff between the Faculty and numerous institutions from Europe. Starting 2018/2019 academic year Serbia has become a program country, which enables University of Novi Sad to submit a project application independently from the partner institutions within the Erasmus plus program key action 1, whereby funds for outgoing mobility are directly received by the institution. Additionally, the change of status has opened opportunities for cooperation with other institutions outside Europe, further contributing to the process of internationalization and expansion of the partner network.

Key Words: Erasmus plus, mobility, internationalization, status change

1. UVOD

Evropska unija (u daljem tekstu EU) je 2000. godine, u Lisabonu usvojila strategiju razvoja poznatu kao Lisabonska strategija sa strateškim ciljevima da EU do 2010. godine, postane najkonkurentnija i najdinamičnija privreda na svetu. Ključna komponenta Lisabonske strategije bila je razvoj i unapređenje znanja što je značilo pre svega veća ulaganja u obrazovanje i stručno usavršavanje, naučna i tehnološka istraživanja i inovacije. Tokom 2008. i 2009. godine, finansijska i ekonomska kriza dovela je do znatnog pada privrednih aktivnosti čime su u velikoj meri poništeni rezultati vezani za lisabonske ciljeve. Neostvareni strateški ciljevi EU postavljeni 2000. godine i dalje su odražavali glavne izazove s kojima se suočavaju članice Evropske unije, ali i ostale evropske zemlje, pa je još 2008. godine započeto kreiranje novog strateškog okvira za razvoj u periodu od 2010. do 2020. godine. Kao rezultat ovog

procesa izašao je dokument Evropske komisije „Evropa 2020”. S obzirom na rast potražnje za znanjem i sticanjem kompetencija, kao i na nedvosmislen cilj Evropske Unije da formira društvo zasnovano na znanju i obrazovanju, u fokusu ovog dokumenta je visoko obrazovanje, koje svojim uticajem na inovacije i istraživanje doprinosi razvoju ekonomije stvarajući kompetentan i visoko stručan kadar [1]. U kontekstu unapređenja visokog obrazovanja ministri Evropske unije definisali su kao jedan od strateških ciljeva povećanje studenata koji tokom svojih studija određeni period provedu na partnerskim univerzitetima van zemlje na 20% od ukupnog broja studenata do 2020. godine i na taj način istakli značaj internacionalizacije u oblasti visokog obrazovanja [2]. Internacionalizacija predstavlja proces implementacije internacionalnih, interkulturalnih i nadnacionalnih elemenata u univerzitetsku nastavu, istraživanja i prateće aktivnosti radi potpunijeg uključivanja univerziteta u regionalne, evropske i globalne tokove u oblasti nauke, visokog obrazovanja i transfera znanja [3]. Promene u radu i načinu funkcionisanja univerziteta kroz internacionalizaciju mogu se posmatrati kao proces organizacionih promena i inovativnosti da se na adekvatan način odgovori zahtevima koji proističu iz spoljne okoline. Kao jedan od osnovnih principa visokog obrazovanja u Srbiji navodi se usklađivanje sa evropskim sistemom visokog obrazovanja i unapređivanje akademske mobilnosti nastavnog osoblja i studenata, što je 2018. godine rezultiralo unošenjem izmena u Zakon o visokom obrazovanju, koje olakšavaju i regulišu mobilnost studenata i doprinose internacionalizaciji visokog obrazovanja u Srbiji [4] [5]. U skladu sa tim, Univerzitet u Novom Sadu definisao je kao cilj internacionalizaciju i put ka prepoznatljivosti na Evropskom prostoru visokog obrazovanja, a strategija internacionalizacije usvojena je 12. jula 2016. godine. Fakultet tehničkih nauka je učešće u realizaciji međunarodne saradnje kroz različite projekte i programe uspostavio kao jedno od osnovnih načela, a kao jedan od najznačajnijih programa koji u svom fokusu ima mobilnost studenata jeste Erasmus plus program.

2. UČEŠĆE FAKULTETA TEHNIČKIH NAUKA U ERAZMUS PLUS PROGRAMU MOBILNOSTI

Fakultet tehničkih nauka, kao deo Univerziteta u Novom Sadu se prvi put uključuje u Erasmus program mobilnosti 2008. godine, u okviru Erasmus Mundus programa. Nakon što je od strane Evropske komisije uspostavljen nov program Erasmus plus koji se odnosi na period od 2014-2020. godine, mogućnosti u okviru mobilnosti studenata, nastavnika i administrativnog osoblja su se u velikoj meri proširile. Naime, Evropska komisija je utvrdila dve grupe zemalja koje učestvuju u Erasmus plus programu: programske i partnerske zemlje. Programske zemlje su zemlje koje samostalno podnose projektnu aplikaciju za sredstva koja su namenjena finansiranju mobilnosti, dok su partnerske zemlje one čije je učešće limitirano na saradnju sa partnerskim institucijama iz isključivo programskih zemalja. Tako je u protekle tri školske godine (2015/2016., 2016/2017. i 2017/2018.), Univerzitet u Novom Sadu, a time i Fakultet tehničkih nauka, svoje učešće u Erasmus plus programu realizovao u statusu partnerske zemlje. Tokom tri školske godine Fakultet tehničkih nauka posetilo je 118 stranih studenata i 149 nastavnika, asistenta i administrativnog osoblja iz partnerskih institucija. Najviše dolazećih studenata na Fakultet tehničkih nauka u ove tri školske godine dolazilo je iz Španije sa Univerziteta u Alkali (24) i sa Univerziteta u Haenu (13), dok je najveći broj gostujućeg osoblja bio sa Tehničkog univerziteta u Kaunasu, Litvanija (11). Sa druge strane, učešće u ovom programu omogućilo je velikom broju naših studenata da jedan ili dva semestra provedu na partnerskim institucijama, kao i našim nastavnicima i administrativnom osoblju da posete univerzitete širom Evrope, te je do sada stipendiju koristilo 170 studenata svih departmana i 226 nastavnika, asistenata i administrativnog osoblja. Što se tiče odlaznih mobilnosti, odlasci su se realizovali na 48 univerziteta, a najzastupljenije institucije na koje su odlazili studenti Fakulteta tehničkih nauka su: Obuda univerzitet u Mađarskoj (20) i Politehnički univerzitet u Torinu, Italija (19). Sa druge strane, osoblje Fakulteta tehničkih nauka najčešće je svoj boravak u vidu držanja nastave ili stručnog usavršavanja realizovalo na sledećim univerzitetima: Tehnički univerzitet u Vroclavu, Poljska (11) i Tehnički univerzitet u Košicama, Slovačka (23). U tabelama 1. i 2. prikazan je ukupan broj dolazećih i odlazećih studenata, kao i osoblja u protekle tri školske godine.

Tabela 1. Ukupan broj dolazećih mobilnosti na Fakultetu tehničkih nauka po školskoj godini

Školska godina/vrsta mobilnosti	STUDENTI	OSOBLJE
2015/2016.	8	24
2016/2017.	68	46
2017/2018.	42	79

Tabela 2. Ukupan broj odlazećih mobilnosti na Fakultetu tehničkih nauka po školskoj godini

Školska godina/vrsta mobilnosti	STUDENTI	OSOBLJE
2015/2016.	18	30
2016/2017.	66	85
2017/2018.	86	111

U kategoriji dolazeće mobilnosti studenata u prve dve godine vidi se značajan porast, sa 6 studenata u 2015/2016. godini na 68 studenata u 2016/2017. godini, dok je broj dolazećih studenata u 2017/2018. godini bio 42. U kategoriji odlazećih studentskih mobilnosti se takođe uočava sve veća zainteresovanost za programe mobilnosti, pa je tako zabeležen kontinuiran rast u posmatranom periodu. Od školske 2015/2016. do 2017/2018., broj studenata je iznosio 18, 66 i 86 stipendista respektivno. Na kraju, broj osoblja Fakulteta tehničkih nauka koje je koristilo Erasmus plus fond u školskoj 2015/2016. godini je 30, dok je taj broj u 2017/2018. godini iznosio 111.

U cilju razvoja internacionalizacije i adekvatne informisanosti odlazećih i dolazećih studenata, nastavnika i kolega, u oktobru 2015. godine kreiran je Portal mobilnosti gde su objedinjene sve informacije vezane za Erasmus plus program. Na Portalu nalazi se Katalog predmeta, koje strani studenti mogu da biraju u cilju realizacije svog studijskog boravka na Fakultetu tehničkih nauka, dok sa druge strane za odlazeće studente i osoblje se na ovom mestu nalaze svi konkursi na koje je moguće aplicirati. Fakultet tehničkih nauka kontinuirano poboljšava uslove i podršku koja je na raspolaganju kako dolazećim tako i odlazećim studentima i osoblju, a u narednom periodu predstoje izazovi koje donosi promena statusa Srbije iz partnerske u programsku zemlju, sa kojima će se Univerzitet u Novom Sadu i Fakultet tehničkih nauka suočavati. Naime, u decembru 2018. godine potpisana je Erasmus povelja čime je i zvanično potvrđeno učešće Univerziteta u Novom Sadu u Erasmus plus programu sa programske strane konzorcijuma. Novi status Univerziteta u Novom Sadu, a time i Fakulteta tehničkih nauka donosi brojne promene, koje se pre svega ogledaju u smanjenom iznosu stipendija za studente. Sa druge strane, status programske zemlje obezbeđuje druge beneficije, kao što je mogućnost uspostavljanja partnerstva sa drugim regionima sveta i širenje partnerske mreže.

Novi ciklus Erasmus plus programa za period 2021-2027 usvojen je od strane Evropske komisije 30. maja 2018. godine i predviđa udvostručavanje prethodnog budžeta, te će novi budžet iznositi 30 milijardi evra. Glavni ciljevi novog programa su [6]:

- Veći broj onih koji će imati mogućnost da koriste stipendiju, kako u oblasti visokog obrazovanja tako i u okviru drugih institucija kao što su osnovne i srednje škole, omladinske organizacije, nevladine organizacije, sportski klubovi, itd;
- Omogućavanje pristupa Erasmus plus fondovima osobama iz ugroženih slojeva društva;
- Jačanje mobilnosti i saradnje sa regionima van Evrope i Evropske unije kombinovanjem fizičke i virtuelne mobilnosti;
- Fokusiranje na studijske programe i polja istraživanja kao što su obnovljivi izvori energije, klimatske promene, inženjerstvo zaštite životne sredine, veštačka inteligencija i dizajn;
- Promovisanje evropskog identita: nova inicijativa u okviru programa, DiscoverEU, koja daje mogućnost mladima da putuju i na taj način se upoznaju sa evropskom kulturnom baštinom.

3. ZAKLJUČAK

Američki savet za međunarodno obrazovanje smatra da svi studenti već na nivou osnovnih studija treba da imaju kontakt sa kolegama sa stranih institucija kako bi se njihove kompetencije dovele na željeni nivo i time omogućilo efektivno funkcionisanje u današnjem globalnom okruženju [7]. S obzirom na tendenciju razvoja visokog obrazovanja u Srbiji u skladu sa trendovima i tokovima u razvijenom svetu, Univerzitet u Novom Sadu i Fakultet tehničkih nauka posvećeni su ciljevima koji su definisani u strategiji internacionalizacije usvojenoj u julu 2016. godine. Kao najzastupljeniji program koji je u velikoj meri doprineo povećanju broja studenata i osoblja koji dolaze na Fakultet tehničkih nauka, ali i porastu stipendista sa Fakulteta tehničkih nauka koji realizuje studijske boravke na stranim institucijama, izdvajao se Erasmus plus program. Učešće Fakulteta tehničkih nauka, kao jedinice Univerziteta u Novom Sadu u u ključnoj akciji 107 ovog programa rezultiralo je time da je u protekle tri školske godine stipendiju koristilo 170 studenata svih departmana i 226 nastavnika, asistenata i administrativnog osoblja, dok je FTN posetilo 118 stranih studenata i 149 nastavnika, asistenata i administrativnog osoblja iz partnerskih institucija. Fakultet tehničkih nauka i Univerzitet u Novom Sadu će se u narednom periodu suočavati sa izazovima koje donosi promena statusa iz partnerske u programsku zemlju, što podrazumeva niže iznose stipendija, ali i veće

moćnosti u smislu širenja partnerske mreže na ne samo visoko-obrazovne institucije iz Evrope, već i šire. U maju 2018. godine, od strane Evropske komisije usvojen je predlog novog programa Erasmus plus 2021-2027, kojim je predviđeno povećanje budžeta na 30 milijardi evra, što će utrostručiti broj korisnika mogućnosti za učenje i mobilnost. Ovim se potvrđuje značaj procesa internacionalizacije, te se očekuje da će i Fakultet tehničkih nauka nastaviti da prati tokove Evropskog prostora visokog obrazovanja.

4. LITERATURA

- [1] Kronja, J., Avlijaš, S., Matejić, V., Todić, D., Kovačević, A., Branković, J. (2011). *Vodič kroz strategiju Evropa 2020*. Evropski pokret u Srbiji, Beograd.
- [2] Evropska komisija. *Mobility and Cooperation*. Raspoloživo na: https://ec.europa.eu/education/policies/higher-education/mobility-and-cooperation_en (poslednji put pristupljeno: 09.01.2019.)
- [3] Krklješ, M., Reba, D., Đuričić, O., Milinković, A., *Internationalizacija u oblasti arhitekture kroz programe mobilnosti studenata i nastavnog osoblja*, XIV Skup Trendovi razvoja, TREND 2018, Kopaonik, 2018.
- [4] *Strategija razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine* ("Sl. glasnik RS", br. 107/2012)
- [5] *Zakon o izmenama i dopunama zakona o visokom obrazovanju* („Službeni glasnik RS”, br. 73/18)
- [6] Evropska komisija (2018). *EU budget: Commission proposes to double funding for Erasmus programme*. Raspoloživo na http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-3948_en.htm (poslednji put pristupljeno: 14.01.2019.)
- [7] Bartell, M. (2003). *Internationalization of Universities: A University Culture- Based Framework*. Higher Education. 45 (1), 43-70.